

Irena Kucharska

Posiedzenie Rady Naukowej IBL PAN

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 47/3, 292-295

1956

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV. K R O N I K A

POSIEDZENIE RADY NAUKOWEJ IBL PAN

Posiedzenie Rady Naukowej IBL, które odbyło się w dniach 6 i 7 lutego 1956, zwołane zostało przede wszystkim w celu dokonania oceny działalności naukowobadawczej Instytutu Badań Literackich za rok 1955 oraz oceny pracy komitetów redakcyjnych: *Bibliografii literatury polskiej wg „Literatury polskiej“ G. Korbuta*, *Słownika poezji i prozy Adama Mickiewicza*, *Słownika terminów literackich* i reedycji *Bibliografii polskiej* Estreichera. Ponadto przeprowadzono atestację aspirantów za rok ubiegły oraz zatwierdzono tematy zgłoszonych prac kandydackich i plany prac aspirantów; odbyły się także głosowania związane z przewodami kandydackimi i nadawaniem tytułów naukowych.

W dyskusji nad sprawozdaniem poddana została analizie działalność IBL w ostatnim okresie. Członkowie Rady Naukowej stwierdzili, iż obiektywne fakty świadczą o rosnącej operatywności Instytutu i pozwalają ocenić dodatnio jego znaczny dorobek. Uwagi krytyczne dotyczyły przede wszystkim tych odcinków pracy Instytutu, które w roku ubiegłym dały najłabsze wyniki.

Zarówno w tekście sprawozdania, jak i we wszystkich niemal wypowiedziach uczestników posiedzenia poruszana była sprawa ogólnych, metodologicznych dyskusji, które w IBL w ostatnim okresie niemal całkowicie zamarły. Potrzeba wznowienia tego typu dyskusji była postulowana niemal jednomyślnie jako najpilniejsze zadanie merytoryczne i organizacyjne dla kierownictwa Instytutu. Członkowie Rady Naukowej wyrażali różne zdania jedynie co do formy tych dyskusji, w trosce o to, aby nie doprowadziły one — z jednej strony — do przerostów metodologicznych w oderwaniu od konkretnego materiału historycznoliterackiego, z drugiej zaś — do typu dyskusji sprawozdawczo-kontrolnej, która — jakkolwiek bardzo potrzebna — nie może stanowić jedynej metody ułatwiającej rozwiązanie tak wielu spornych problemów.

Prof. J. Kott — oceniając dotychczasowy wkład IBL w rozwój nauki polskiej jako niewątpliwie istotny i pozytywny i analizując jego proces rozwojowy — stwierdził, że Instytut wyszedł już poza epokę pełnej dyskurywności. Zainteresowania badaczy stają się coraz bardziej różnorodne, tworzą się określone szkoły. Chodzi więc raczej o typ dyskusji pojętej jako rodzaj kontroli, co staje się rzeczą najkonieczniejszą równorzędnie z sensownym planowaniem podporządkowującym osobiste zainteresowanie historyków literatury potrzebom społecznym.

Prof. S. Żółkiewski, uznając fakt powstawania szkół i zespołów, wyraził opinię, że nie można w obecnej chwili oderwać się całkowicie od ogólnych dyskusji na rzecz kreowania tych szkół i zespołów. Ich powstawanie nie wy-

nika oczywiście z pustki poprzednich lat siedmiu — okresu, kiedy było stosunkowo mało badań, a dużo dyskusji metodologicznych — ale z wyraźnego ustawienia i ograniczenia problemów. Istnieje fakt społeczny pewnej chwiejności w środowisku polonistycznym, a w związku z tym — potrzeba konkretnego rozważenia w codziennym życiu IBL pewnych spornych zagadnień. Dla historyków literatury najważniejszym zadaniem jest obecnie doprowadzenie do uogólnień, których brak tak bardzo daje się odczuć.

Prof. W. Kubacki odmiennie niż prof. Kott określił obecny, niewątpliwie nowy etap w rozwoju IBL, stwierdzając, że zadania czekające na realizację, planowanie badań, prace nad podręcznikiem — wymagają wzmożenia studiów, ale nie typu akademickiego. Nie dojrzeliliśmy jeszcze całkowicie; żarliwa i rozległa dyskusja jest potrzebna dla dalszego rozwoju naukowego badacza skupionych w IBL.

Drugą szeroko omawianą sprawą były badania nad literaturą współczesną, które nie dały pozytywnych rezultatów. Prof. Żółkiewski wyniki pracy IBL nad literaturą dwudziestolecia międzywojennego ocenił jako niezadowolające. W stosunku do Działu Literatury Współczesnej zarysowują się konkretne postulaty. W tej dziedzinie istnieje wiele zupełnie nie przemyślanych problemów. Ponieważ wśród młodych badaczy obserwujemy wyraźną niechęć do rozważania problemów takich, jak np.: rola i wzajemne oddziaływanie prądów literackich okresu (z uwzględnieniem szerokiego tła w zasięgu europejskim), kwestia konstrukcji procesu historycznego — zagadnień, bez których rozwiązania niemożliwe są badania nad aktualną literaturą Polski Ludowej, sprawą pilną i konieczną staje się podjęcie prób ustosunkowania się do tych problemów. Obok prof. Żółkiewskiego także prof. M. R. Mayenowa oraz prof. Kott mówili o konieczności poszerzenia humanistyczno-filozoficznego wykształcenia młodzieży polonistycznej, bowiem ubóstwo aparatu krytycznego, jakim operują młodzi badacze, jest uderzające.

Tak więc w celu osiągnięcia lepszych wyników w badaniach nad współczesnością konieczne jest dokształcanie młodych pracowników przede wszystkim przez skierowanie ich uwagi na problematykę początków XX wieku.

W dalszym ciągu obrad uczestnicy posiedzenia rozważali sprawę podręcznika uniwersyteckiego i możliwości dalszej pracy nad nim. Znaczne trudności, z jakimi boryka się IBL w tej dziedzinie, powinny być zwalczone, jest to bowiem niezmiernie ważne i pilne zadanie społeczne, które należy wykonać. Prof. Żółkiewski wypowiadając się na ten temat stwierdził, że jedynym istotnym argumentem, przytoczonym w sprawozdaniu, a wyjaśniającym fakt niedostatecznego postępu prac podręcznikowych, jest zbyt słabe przygotowanie pracowników IBL do wypełnienia tego zadania. Dalsze szkolenie, szerokie dyskusje — powinny z czasem usunąć tę podstawową trudność. Rada Naukowa, której członkowie w większości wchodzi w skład komitetu redakcyjnego podręcznika, zaleciła dyrekcji IBL zwołanie w najbliższym czasie posiedzenia tego komitetu — dla wysłuchania i przeprowadzenia oceny sprawozdania z prac przygotowawczych nad podręcznikiem oraz dla dokonania koniecznej reorganizacji redakcji.

Krytyce poddana została również praca Komitetu Redakcyjnego Pamiętnika Literackiego. Doc. Sandler poruszył w swojej wypowiedzi

sprawę obniżającego się — jego zdaniem — poziomu pisma, czego przyczynę upatruje nie w nienadążaniu za bieżącym życiem naukowym przez zbyt rzadkie ukazywanie się pisma, ale w niedomaganiach organizacyjnych redakcji, przede wszystkim działu Rozpraw, który nie jest planowany i redagowany z określoną koncepcją. Wniosek doc. Sandlera w sprawie przeanalizowania i zreorganizowania pracy redakcji został w zasadzie przyjęty, z tym, że prof. Żółkiewski ustosunkowując się do poruszanej kwestii wyraził pogląd, iż Pamiętnik niewątpliwie oddziałuje na środowisko polonistyczne i musi nadal pozostać zbiorem rozpraw. Rezygnacja z drukowania w piśmie różnych prac i przyczynków byłaby równoznaczna z hamowaniem rozwoju nauki. Nie można zatajać szczegółowych studiów, które przeważnie nie ukazują się w książkach i publikowanie w Pamiętniku jest jedyną formą ich rozpowszechnienia.

Prof. Żółkiewski zwrócił uwagę na to, że przedmiotem największej troski Instytutu powinna być seria Studiów Historycznoliterackich, której poziom nie ulega poprawie. Seria nie obejmuje obecnie problematyki zasadniczej. Prace dotyczące problematyki centralnej są rozproszone, ukazują się poza serią. Nie jest to objaw pożądaný, ponieważ Studia Historycznoliterackie powinny nadal być ośrodkiem skupiającym główne prace IBL.

Prof. Krzyżanowski rozpatrując produkcję wydawniczą IBL wyraził pogląd, że rozprawy stanowią zbyt mały procent wszystkich publikacji. Trzeba pamiętać, że w IBL odrabiana jest praca leżąca odłogiem przez całe dziesięciolecie i stąd wynika wysoki procent publikacji dokumentacyjnych. Płyną stąd bardzo określone wnioski organizacyjne: aby IBL mógł zwiększyć ilość publikowanych rozpraw historycznoliterackich, trzeba wspomóc nowymi stałe szkolonymi siłami prace naukowo-dokumentacyjne, tych bowiem nie można ograniczać, ponieważ jest tu do wypełnienia ogromna luka.

Analizie poddana również została realizacja przygotowania obchodu Roku Mickiewiczowskiego. Członkowie Rady Naukowej stwierdzili, że duży wysiłek włożony w prace mickiewiczowskie, polegający przede wszystkim na znacznym poszerzeniu wachlarza zainteresowań badawczych, nie został po sesji mickiewiczowskiej metodologicznie zdyskontowany ani rozpowszechniony w środowisku naukowym. Uznano także za błąd w realizacji zadań związanych z Rokiem Mickiewiczowskim fakt, że w praktyce były one z konieczności w IBL traktowane jako „akcyjne“. W rezultacie centralną problematykę podjęli nieliczni pracownicy i niedostatecznie ją przedyskutowano.

Zwrócono też uwagę na niedomagania w pracy IBL, wypływające z braku krytycznego spojrzenia na dotychczasowe osiągnięcia. Instytut nie podjął bowiem prób oceny całościowej swego dorobku naukowego w odniesieniu do poszczególnych epok.

Poruszone zostały również sprawy trudności organizacyjnych IBL, polegających na niepełnej obsadzie dydaktyki, redakcji Pamiętnika Literackiego, redakcji podręcznika uniwersyteckiego, a przyczyniających się w poważnej mierze do krytykowanego przez Radę Naukową przeprowadzenia niektórych zadań spoczywających na Instytucie. Te organizacyjne przeszkody powinny być jak najrychlej usunięte.

Po wysłuchaniu w dalszym toku obrad sprawozdań komitetów redakcyjnych: *Słownika poezji i prozy Adama Mickiewicza*, *Słownika terminów literackich* oraz reedycji *Bibliografii polskiej* Estreichera — Rada Naukowa ustosunkowała się pozytywnie do osiągnięć tych placówek. Są to wszystko zamierzenia długoterminowe (ukończenie ich nie jest przewidziane przed upływem około 10 lat), ale publikacje fundamentalne i niezmiernie cenne, których potrzeba kontynuacji nie podlega zastrzeżeniom. Akceptując sprawozdania wymienionych komitetów redakcyjnych, Rada Naukowa przedyskutowała określone posunięcia organizacyjne, które przy skromnych środkach finansowych pozwoliłyby na usprawnienie pracy w tym zakresie.

Nieco odmiennie przedstawia się sytuacja w Komitecie redakcyjnym *Bibliografii literatury polskiej wg „Literatury polskiej“ G. Korbuta*. Mimo iż wartość pracy w tym zakresie jest niewątpliwa — podobnie jak w poprzednich wypadkach chodzi o niezmiernie cenną inicjatywę — jednak przyspieszenie tempa pracy, głównie ze względu na sytuację budżetową, a także z powodu ciągle napływającego nowego materiału uzupełniającego, jest tutaj konieczne. Dotychczasowe przedłużanie się prac komitetu redakcyjnego spowodowane było przede wszystkim koniecznością gruntownego sprawdzania wszystkich pozycji dawnego dzieła Korbuta oraz ustalenia typu życiorysów poszczególnych pisarzy. Rada Naukowa wyraziła opinię, że zakończenie prac redakcyjnych nad całością dzieła powinno przypaść na rok 1958, i zobowiązała IBL do czuwania nad dotrzymaniem tego terminu przez komitet redakcyjny oraz do udzielenia mu pomocy.

W dalszym ciągu posiedzenia Rada Naukowa przeprowadziła atestację aspirantów: wszystkim aspirantom zaliczony został ostatni rok studiów. Na marginesie atestacji wywiązała się dyskusja na temat metody kontroli pracy aspirantów, przy czym stwierdzono, że i w tej dziedzinie — podobnie jak dla całości instytucji aspirantury — wszystkie przepisy są dowodem gromadzenia doświadczeń, które z czasem niewątpliwie doprowadzą do racjonalniejszego zorganizowania aspirantury. Członkowie Rady Naukowej wypowiedzieli się ponadto za tym, aby dążyć do uzyskania etatów naukowych w Instytucie dla najzdolniejszych aspirantów wychowanych przez IBL.

Na zakończenie obrad Rada Naukowa podjęła decyzje w sprawie zgłoszonych do zatwierdzenia planów prac kandydackich, przeprowadzenia przewodów kandydackich oraz nadania tytułów naukowych.

Irena Kucharska

VII OGÓLNOPOLSKI ZJAZD MŁODZIEŻY POLONISTYCZNEJ

W dniach 14—17 maja 1956 odbył się w Warszawie VII Ogólnopolski Zjazd Młodzieży Polonistycznej. Zasługuje on na uwagę z dwóch względów: jako próba wznowienia, po czteroletniej niemal przerwie, najlepszych tradycji młodzieży polonistycznej i jako symptom pewnych procesów dających się ostatnio zaobserwować na terenie naszej dyscypliny.

Młodzieżowe zjazdy polonistyczne były niegdyś wyrazem prężności studenckich kół naukowych, które w latach 1947—1951 przeżywały swój okres heroiczny. Wnosiły one twórczy ferment metodologiczny w mury uniwersyteckie, z młodzieńczą zachłannością rzucały się na wielkie syntezy, obalały